

Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi

Phonotic Awareness In Sara Şahinkanat's Children's Picture Books

Anıl Esemen¹

Bursa, Karacabey, Dağkadı Primary School, Teacher/School Principal

ABSTRACT

Students' gaining phonotic awareness skills contributes positively to their learning to read and write. Students with advanced phonotic awareness skills are more successful in the reading and writing learning process compared to students who have not developed phonotic awareness skills. Students with advanced phonotic awareness become aware of the sentences, words, syllables and sounds in the language they use. In this research, in Sara ŞAHİNKANAT's eight- children's picture books (Mom's Bag, Who's Afraid of Little Red Riding Hood, Three Cats One Monster, Three Cats One Wish, It's Hard To Be A Baby Octopus, My Father's Blanket, The Monkey King, Praise For Seasons), it is aimed to examine sound similarities at the end of the words, , which are thought to contribute to the development of phonotic awareness. For this purpose, the research was carried out with qualitative research and document analysis method. In the study, it was concluded that there are sound similarities at he end of the words, which are thought to contribute to students' acquisition of phonotic awareness, in the children's picture books, which are the documents of the research. In line with the result that Sara ŞAHİNKANAT's illustrated children's books will contribute to the development of students' phonotic awareness in the preschool period and the first years of primary school, it can be suggested that these books should be introduced with children by their parents and teachers.

Key Words: Phonological awareness, children's books, pre-school

ARTICLE INFO

Received: 05.10.2020

Revision received:
29.10.2020

Accepted: 29.10.2020

Published online:
30.10.2020

¹ *Corresponding author:*

Teacher/School Principal

anadolu2616@gmail.com

Orcid: 0000-0001-5451-0418

Sara Şahinkanat'ın Resimli Çocuk Kitaplarında Sesbilgisel Farkındalık

Anıl Esemen¹

Bursa, Karacabey, Dağkadı İlkokulu, Öğretmen/Okul Müdürü

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Öğrencilerin sesbilgisel farkındalık becerisi kazanmaları, okuma yazma öğrenmelerine olumlu katkı sağlamaktadır. Sesbilgisel farkındalık becerisi gelişmiş öğrenciler, okuma ve yazma öğrenme sürecinde, sesbilgisel farkındalık becerisi gelişmemiş öğrencilere kıyasla daha başarılı olmaktadır. Ses bilgisel farkındalık becerisi gelişmiş öğrenciler, kullandıkları dil içerisindeki cümlelerin, sözcüklerin, hecelerin ve seslerin farkında olmaktadır. Bu araştırmada Sara ŞAHİNKANAT'ın sekiz resimli çocuk kitabı (Annemin Çantası, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Babamın Battaniyesi, Maymun Kral ve Mevsimlere Güzelleme) içerisinde, öğrencilerin ses bilgisel farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülen, sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma, doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, araştırmanın dokümanı olan resimli çocuk kitaplarında öğrencilerin sesbilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacağı düşünülen sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitaplarının, okul öncesi dönem ve ilkokulun ilk yıllarında öğrencilerin sesbilgisel farkındalık gelişimine katkı sağlayacağı sonucu doğrultusunda, ebeveynler ve öğretmenler tarafından çocuklarla buluşturulması önerisinde bulunulabilir.

Alınma Tarihi:
05.10.2020
Düzeltilmiş hali alınma tarihi: 29.10.2020
Kabul Edilme Tarihi: 29.10.2020
Çevrimiçi yayınlanma tarihi: 30.10.2020

Anahtar Kelimeler: Sesbilgisel farkındalık, çocuk kitapları, okul öncesi

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Öğretmen/Okul Müdürü
anadolu2616@gmail.com
Orcid: 0000-0001-5451-0418

Giriş

2019 yılında revize edilen Türkçe Dersi Öğretim Programı; dinleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme alanlarından oluşmaktadır (MEB, 2019). Bireyler bu öğrenme alanları aracılığıyla kazandıkları becerileri hayatları boyu kullanmaktadır. Bireylerin, örgün eğitim öncesinde, dinleme ve konuşma öğrenme alanları ile ilgili birtakım temel becerileri ailelerinde kazandıkları görülmektedir. Fakat öğrencilerin örgün eğitime başladıklarında, dinliyor ve konuşuyor olmaları, bu öğrenme alanlarındaki tüm becerileri tam olarak kazandıkları anlamına gelmemektedir (Akyol, 2006). Türkçe Dersi Öğretim Programı'nı oluşturan öğrenme alanları ile ilgili becerileri, bireylerin planlı ve programlı olarak eğitim öğretim ortamlarında kazanmaları amaçlanmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı öğrenme alanları ile ilgili becerilerin temelinin planlı ve programlı olarak okulöncesi eğitim ortamlarında atıldığı düşünülmektedir. Öğrencilerin okulöncesi sınıflarında dinleme, konuşma, okuma ve yazma öğrenme alanları ile ilgili gerçekleştirecekleri etkinlikler, ilkökul seviyesinde, bu öğrenme alanlarındaki başarılarına temel oluşturacağı düşünülmektedir.

Okuma, okulöncesi dönem ile başlayıp öğrencilerin tüm eğitim öğretim kademelerindeki başarılarına etki eden önemli bir öğrenme alanıdır (Güldenoğlu, Kargın ve Ergül, 2016). İfade edildiği üzere okuma okulöncesi dönemde başlamaktadır. Okulöncesi dönemde yapılacak okuma faaliyetlerindeki amaç, çocuklara okuma yazma öğretmek olmayıp çocukları okuma yazma sürecine hazırlamaktır. Nitekim Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitimi Programı (2013) "Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği" başlığı altında, okul öncesi eğitimi kademesinde çocuklara harflerin gösterilmesi ve yazdırılması suretiyle okuma yazma çalışmalarının yapılmaması gerekliliği vurgulanmaktadır. Programda, okulöncesi eğitimin amacının çocuklara okuma yazma öğretmek olmadığı vurgulanırken, okul öncesi kademesindeki öğrencilere, okuma yazmayı kolay ve hızlı öğrenebilmeleri için ön becerilerin kazandırılmasının asıl amaç olduğuna dikkat çekilmiştir (MEB, 2013).

Öğrencilerin, okuma ve yazmayı kolay ve hızlı bir şekilde öğrenebilmeleri için okulöncesi dönemde ses bilgisel farkındalık becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ses bilgisel farkındalık becerisi rastlantısal bir şekilde kazanılmayıp planlı ve programlı eğitim faaliyetleri ile kazanılmaktadır (Gökkuş ve Akyol, 2020). Bu noktada öğrencilerin ses bilgisel farkındalık kazanmalarında okulöncesi eğitim kurumlarının önemli bir yeri olduğu düşünülmektedir.

Okuma ve yazma öğrenimini doğrudan etkileyen (Anthony ve Francis, 2005) ses bilgisel farkındalık, sözcüklerin içerisindeki seslerin farkına varılarak, sesleri ve sözcükleri farklı şekillerde kullanabilme becerisidir (Torgesen, Morgan ve Davis, 1998). Bir başka ifade ile ses bilgisel farkındalık; bireyin bilişsel faaliyetleri ile konuştuğu dildeki sözcükleri hece ve seslere ayrıştırabilme yeteneğidir (Denton, Hasbrouck, Weaver ve Riggio, 2000).

Çocuklarda ses bilgisel farkındalık aşamalar hâlinde gelişmektedir (Goswami ve Bryant, 1990). Ses bilgisel farkındalık, kolaydan zora doğru; sözcük, hece, ilk ses/uyak ve fonem farkındalığı olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Walpole, 2009). Çocuklar, aşamalı olarak cümlelerin sözcüklerden oluştuğunu, sözcüklerin hecelerden oluştuğunu ve hecelerin seslerden oluştuğunu kavramasıyla ses bilgisel farkındalık oluştururlar (Torgesen, Morgan ve Davis, 1992). Hemenstall'e (2003) göre ses bilgisel farkındalığı olan çocuklar; sözcükler arası uyak olabileceğini, sözcüklerin aynı sesle başlayıp aynı sesle bitebileceğini ve sözcüklerin ortalarında aynı seslerin olabileceğini fark etmektedirler.

Çocukların ses bilgisel farkındalık becerisini kazanmalarına katkı sağlayacak etkinliklerden biri de içerisinde uyaklı sözcükler olan çocuk edebiyatı kitaplarının çocuklara

okunmasıdır (Flett ve Conderman, 2002). Okulöncesi dönemde, öğrencilere okuma ve yazma öğrenme alanıyla ilgili ön beceriler kazandırılırken, resimli çocuk kitapları materyal olarak kullanılmaktadır. Çocukların okuma öğrenmelerinin başlangıcında sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin farkında olmaları, okuma öğrenmelerini olumlu etkileyecek önemli bir sesbilgisel farkındalık becerisi olarak görülmektedir. Nitekim Goswami ve East'in (2000) yapmış oldukları araştırma sonucunda okuma öğrenme sürecinin başında yapılan uyak ve sözcük sonlarındaki benzer ses çalışmalarının, okuma öğrenme sürecine olumlu katkı yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Uyaklı sözcüklerle yapılacak olan çalışmalar, çocukların seslere karşı farkındalık oluşturmasını sağlamaktadır (Pullen ve Justice, 2003). Resimli çocuk kitapları içerisinde sözcük sonlarında ses benzerliği olması, öğrencilerin seslere olan duyarlılığını artıracak ve okuma ve yazma öğrenme süreçlerini kolaylaştıracaktır.

Alanyazında ses bilgisel farkındalık üzerine yapılan araştırmalar vardır (Bayraktar, 2020; Dinler, 2018; Erdoğan, 2009; Gökkuş ve Akyol, 2020; Güldenoğlu, Kargın ve Ergül, 2016; Kartal ve Güner, 2014; Özcan, 2014; Parpuç, 2016; Soğancı, 2017; Turan ve Akoğlu, 2011 ve Yücel, 2009). Örneğin; Erdoğan (2009) ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ses bilgisel farkındalık düzeylerinin okuma ve yazma öğrenme süreçlerini nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada öğrencilerin sahip oldukları ses bilgisel farkındalık düzeylerinin birinci dönem ortasındaki okuma başarılarına olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Gökkuş ve Akyol da (2020) gerçekleştirdikleri araştırmada öğrencilere verilecek ses bilgisel farkındalık öğretiminin öğrencilerin erken okuryazarlık becerilerine olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Kartal ve Güner (2016) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı'ndaki etkinliklerin ses bilgisel farkındalık düzeyini araştırmıştır. Araştırmada Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı'ndaki etkinliklerin, okul öncesi öğrencilerinin ses bilgisel farkındalık kazanabilmeleri için geliştirilmesi gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde; ses bilgisel farkındalık ve okulöncesi ve ilkokul birinci sınıf döneminin gelişim özelliklerine uygun olan resimli çocuk kitapları ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür. Bu araştırmayı yapılan diğer araştırmalardan ayıran temel özellik ise resimli çocuk kitaplarında yer alan metinlerin içerisinde sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin durumunun ortaya konmasıdır.

Bu araştırmada sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri analiz edilerek Sara Şahinkanat'ın resimli çocuk kitaplarının çocukların ses bilgisel farkındalık oluşturmaya katkı sağlama durumu incelenmiştir. Sara Şahinkanat ilk kitabını, oğlu Tan'a beğendirmek için yazmıştır. 2009 yılında "Oshima Uluslararası El Yapımı Kitap Yarışmasında" "Kertenkelenin Sihirli Kuyruğu" kitabıyla "Acceptance" ödülünü aldı. Ayrıca yazarın, "Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan" adlı resimli çocuk kitabı "ÇGYD 2009 Yılın En İyi Resimli Öykü Kitabı" seçildi. Yazarın "Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor", "Maymun Kral", "Mevsimlere Güzelleme", "Bilgi Avcıları Gizli Görevde/Beyoğlu Macerası", "Üç Kedi Bir Dilek", "Annemin Çantası", "Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan", "Üç Kedi Bir Canavar" ve "Babamın Battaniyesi" adlarında dokuz adet resimli çocuk kitabı bulunmaktadır. Ayşe İnan, Arslan Sayman, Deniz Üçbaşaran ve Feridun Oral adlı sanatçılar yazarın kitaplarını resimlemiştir.

Yukarıdaki ses bilgisel farkındalığın önemine vurgu yapan ifadeler doğrultusunda, okulöncesi sınıflarında çocuklara okunabileceği düşünülen, ilk kitabı ile ödül olarak yazarlığa başlayan, kitapları fazlaca basım yapan, Sara Şahinkanat'ın resimli çocuk kitaplarının çocukların ses bilgisel farkındalık kazanmalarına nasıl katkı sağladığının incelenmesi önemli görülmektedir. Bu önem doğrultusunda okulöncesi dönem ve ilkokul birinci sınıf dönem çocuklarına hitap eden Sara Şahinkanat'ın resimli çocuk kitaplarının çocukların ses bilgisel farkındalık kazanmalarına nasıl katkı sağladığının ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem soruları şu şekildedir:

- Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitaplarında, çocukların ses bilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacağı düşünülen sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri nelerdir?
- Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitapları içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri kaç sözcük arasında gerçekleşmiştir?
- Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitapları içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerliklerini gerçekleştiren seslerin sayısı nedir?
- Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitapları içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri hangi eklerle oluşturulmuştur?

Yöntem

Model

Sara Şahinkanat'ın sekiz resimli çocuk kitabı (Annemin Çantası, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan, Üç Kedi Bir Canavar, Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Babamın Battaniyesi, Maymun Kral ve Mevsimlere Güzelleme) içerisinde öğrencilerin ses bilgisel farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülen sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, doküman analizi yöntemi ile gerçekleştirilen nitel bir araştırmadır. Doküman analizi yönteminde, araştırma amacı doğrultusunda, araştırmanın olgu ya da olgularına ilişkin yazılı materyallerin analizi yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada da araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmanın dokümanını oluşturan, okulöncesi ve ilkökul 1. sınıf öğrencilerinin gelişim özelliklerine uygun olduğu düşünülen, ölçüt örneklem yöntemi ile seçilen, resimli çocuk kitapları içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin analizi yapılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından belirlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İki sınıf öğretmeni ve iki okulöncesi öğretmeni tarafından incelenen kitapların hangi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun olduğu görüşü alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda araştırmanın dokümanları seçilmiştir.

Araştırmanın Dokümanı

“Annemin Çantası”, “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan”, “Üç Kedi Bir Canavar”, “Üç Kedi Bir Dilek”, “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor”, “Babamın Battaniyesi”, “Maymun Kral” ve “Mevsimlere Güzelleme” adlı kitaplar olmak üzere toplam sekiz resimli çocuk kitabı araştırmanın dokümanını oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda resimli çocuk kitaplarında yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerliklerinin belirlenip analiz edilebilmesi için kategoriler oluşturulmuştur. Ses benzerliği olan sözcükler, sözcük sonlarındaki ses benzerliğinin kaç sözcük arasında gerçekleştiği, ses benzerliği olan sözcüklerin sonundaki ekler ve ses benzerliği olan sözcüklerin eklerinin ses sayısı gibi kategoriler oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

İki sınıf öğretmeni ve iki okulöncesi öğretmeni tarafından incelenen kitapların hangi dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun olduğu görüşü alınmıştır. Bu görüşler doğrultusunda Annemin Çantası, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız'dan, Üç Kedi Bir Canavar,

Üç Kedi Bir Dilek, Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor, Babamın Battaniyesi, Maymun Kral ve Mevsimlere Güzelleme adlı kitaplarının okulöncesi ve ilkokul birinci sınıf dönem çocuklarının gelişim özelliklerine uygun olduğu görüşüne varılmıştır. Belirlenen sekiz resimli çocuk kitabı araştırmacı tarafından üç kere okunmuştur. Yapılan okumadan sonra problem soruları doğrultusunda, her kitap içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri belirlenmiştir. Belirlenen sözcükler arasında hangi hecelerle ses benzerliğinin oluşturulduğu, hecelerdeki seslerin neler olduğu, ses benzerliğini oluşturan hecelerin kaç sestene meydana geldiği ve ses benzerliğinin kaç sözcükle oluşturulduğu tablolaştırılmıştır. Ayrıca oluşturulan tabloları altına araştırmacının dokümanını oluşturan resimli çocuk kitaplarından doğrudan alıntılar yapılarak örnekler verilmiştir.

Bulgu ve Yorum

Bu bölümde Sara ŞAHİNKANAT'ın resimli çocuk kitaplarının adlarıyla, en fazla sözcük sonlarında ses benzerliği olan kitaptan sözcüklerinin sonunda en az ses benzerliği olan kitaba doğru, temalar oluşturulmuştur. Kitapların içerisinde yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerlikleri belirlenip analiz edilmiştir. Örneğin; “*Bir de bakıyorum dizim kanyor, Kaydıracağın kenarına çarpmışım. Eski yaram iyileşmeden, Üzerine bir yenisini açmışım.*” ifadeleri “Annemin Çantası” adlı kitapta yer almaktadır. Bu ifadelerde yer alan “çarpmışım” ve “açmışım” sözcüklerinin sonundaki “-mışım” eki iki sözcüğün sonundaki benzer seslerden oluşmaktadır. Kitap adları ile oluşturulan temaların altında tablolar oluşturulmuştur. Tablolarda ilgili temaya ait kitapta yer alan sözcüklerin sonundaki ses benzerliklerine, ses benzerliğini oluşturan eklere ve eklerin ses sayısına yer verilmiştir. Tabloların altına da araştırmacının dokümanını oluşturan resimli çocuk kitaplarından doğrudan alıntılar yapılarak sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnekler verilmiştir.

Mevsimlere Güzelleme Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 1. *Mevsimlere Güzelleme Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcüklerdeki Benzer Ses Sayısı
bacaklarım	ayaklarım	aklarım	7
ayaklarım	parmaklarım	aklarım	7
olur muyum	oturur muyum	ur muyum	7
giyiniyorum	bekliyorum	iyorum	6
kayısı	Mayısı	ayısı	5
elimizden	denizden	izden	5
hissediyoruz	küsmüyoruz	yoruz	5
salıncağım	duracağım	cağım	5
sesi var	kendisi var	si var	5
kardan	bahardan	ardan	5

düzeldi	Geldi	eldi	4	
yeşilleri	pembeleri	leri	4	
sıcacık	yumuşacık	acık	4	
kurabilirim	benzetirim	irim	4	
gelirler	söylerler	ler	3	
ağaçlar	susamışlar	lar	3	
yağınca	boyunca	nca	3	
bitmiş	Gelmiş	miş	3	
asıldım	fısıldadım	dım	3	
müziğini	Sesini	ini	3	
kısalıyor	Kaçıyor	üşüyor	yor	3
yağıyor	Örtüyor	yor	3	
bekliyor	çağırıyor	yor	3	
alıyor	Seviyor	yor	3	
aralık	Krallık	lık	3	
koymuş	olurmuş	muş	3	
sarı	Rüzgârı	arı	3	
seçmeliyim	Severim	im	2	
ellerim	Benim	im	2	
havada	kırlarda	uçurtmada	da	2
babam	uçurtmam	am	2	
vardı	Kaldı	dı	2	
durdu	Duydu	du	2	
kumlar	Var	ar	2	
nar	Var	ar	2	
bahar	Açar	başlar	ar	2
var	Rüzgâr	koşar	ar	2

sürse	bitmese	öğrense	se	2
arkadaşlarımı	çantamı		mı	2
harikası	Tatlısı		sı	2
kuzuya	balınaya	kargaya	ya	2
elma	Alma	ama	ma	2
olma	dondurma		ma	2
kış	alkış		ış	2
kıyıda	kabuklarıyla		a	1
altında	sonra		a	1
yeri	hanımeli	beni	i	1
hepsi	geldi		i	1
adını	adı		ı	1

Tablo 1’de Mevsimlere Güzelleme adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonunda 49 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerlikleri iki (41 ses benzerliği) ve üç (sekiz ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleşmiştir. Tablo 1’de görüldüğü gibi Mevsimlere Güzelleme adlı kitapta iki sözcük arasında üç sestem oluşan ekle 12 ses benzerliği, iki sestem oluşan ekle 11 ses benzerliği, beş sestem oluşan ekle altı ses benzerliği, dört ve bir sestem oluşan ekle dört ses benzerliği, yedi sestem oluşan ekle üç ses benzerliği ve son olarak altı sestem oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde; Mevsimlere Güzelleme adlı kitapta üç sözcükle oluşan ses benzerlikleri ise şu şekildedir: Kitapta üç sözcük arasında altı ses benzerliği iki sestem oluşan ekle, bir ses benzerliği üç sestem oluşan ekle ve son olarak bir ses benzerliği bir sestem oluşan ekle gerçekleşmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde “-ar” ve “-yor” heceleri ile oluşan dört ses benzerliği ve “-aklarım”, “-im”, “-ma”, “-a” ve “-i” heceleri ile oluşan ikişer ses benzerliği bulunduğu görülmektedir. Sözcüklerin sonundaki bu ekler dışındaki diğer eklerle sadece bir ses benzerliği bulunduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcük sonlarındaki ses benzerliğine örnek olarak;

“Hava erken kararıp günler de kısalıyor.”

Soruyorum kendime Güneş neden kaçıyor?

Yoksa kasım ayında o da mı çok üşüyor?” ifadelerinde geçen “kısalıyor”, “kaçıyor” ve “üşüyor” sözcükleri arasında “-yor” hecesi ile oluşturulan ses benzerlikleri gösterilebilir.

Üç Kedi Bir Canavar Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 2. *Üç Kedi Bir Canavar Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler	Sözcük Sonundaki	Sözcük Sonlarındaki
-----------	------------------	---------------------

			Ses Benzerliği	Benzer Ses Sayısı
zıplıyorlar	sıçıyorlar	sanıyorlar	ıyorlar	7
gözlerini	yüzlerini		lerini	6
kulübesine	köşesine		esine	5
taşımali	ısınmalı		malı	4
olmalı	kullanmalı		malı	4
titriyor	irkiltiyor		iyor	4
ovalamaya	ısıtmaya		maya	4
onları	korktukları		ları	4
yapmak	kaymak		mak	3
sıçraması	parçası		ası	3
yavrusu	korkusu		usu	3
Seslerden	gerçekten		den/ten	3
yer	evler		er	2
kar'ı	burunları		rı	2
Freni	keyfini		ni	2
neyse ki	şuradaki		ki	2
Hava	fırtına	uzakta	a	1
Karaltıya	yanlarına	kucağında	a	1
Atışına	tutturmaya		a	1
Burada	donmasa		a	1
Dişleri	pati		i	1
Sesi	dişleri		i	1
Gölgeyi	kalpleri		i	1
Deri	besbelli		i	1
Anlayışlı	adını		ı	1
Yabancıları	kahramanı		ı	1

gücü	türlü	ü	1
olamaaz	ağız	z	1

Tablo 2 incelendiğinde Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 28 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerlikleri iki (25 ses benzerliği) ve üç (üç ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleşmiştir. Üç Kedi Bir Canavar adlı kitapta iki sözcük arasında; bir sestem oluşan ekle 10 ses benzerliği, dört sestem oluşan ekle beş ses benzerliği, iki ve üç sestem oluşan hecelerle dört ses benzerliği ve beş ve altı sestem oluşan hecelerle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Ayrıca kitapta üç sözcük arasında yedi sesle oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde “-a” ve “-i” heceleriyle oluşan dört ses benzerliği ve “-malı” ve “-ı” heceleriyle oluşan iki ses benzerliği olduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnek olarak;

“Ama yine de Piti ve Pati korkudan titriyor.

En küçük ses bile onları irkiltiyor.

Rüzgar uuuu... uğulduyor. Zıplıyorlar.

Dallar çat çat... çatırdıyor. Sıçıyorlar.

Ah, şu Piti ile Pati... Her şeyi canavar sanıyorlar.” ifadeleri verilebilir. İfadelerde görüldüğü gibi dört sestem oluşan “-iyor” hecesiyle “titriyor” ve “irkiliyor” sözcükleri (iki sözcük) arasında, yedi sestem oluşan “-ıyorlar” hecesiyle “zıplıyorlar”, “sıçıyorlar” ve “sanıyorlar” sözcükleri (üç sözcük) arasında ses benzerliği bulunmaktadır.

Maymun Kral Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 3. *Maymun Kral Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcük Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı
aralarına	tartışmalarına	alarına	7
bulanacağız	korkutacağız	acağız	6
yapsaydı	oyalansaydı	saydı	5
gösterisi	becerisi	erisi	5
kralcılıktı	ayrıcalıktı	lıktı	5
toplayın	hazırlayın	layın	5
uğraştılar	yanamadılar	t/dılar	5
yüzmeye	serinlemeye	meye	4
arkadaşları	oynamaları	ları	4

kalkmıyor	sıkıyor	ıyor	4	
dolmalı	doymalı	malı	4	
gürültüsü	görüntüsü	tüsü	4	
kraldan	gergedandan	dan	3	
uykusundan	mahmurluktan	korkudan	dan	3
yağmur	çamur	mur	3	
güldüler	değildiler	geçirdiler	ler	3
zaman	yavan	an	2	
diye	gezinmeye	ye	2	
dostlarım	yapalım	ım	2	
çamura	korkutmaya	a	1	
arkada	kovalamaca	a	1	
yana	ortaya	a	1	
diye	file	e	1	
elinize	serinlemeye	e	1	
duydıkları	kılığımı	ı	1	

Tablo 3 incelendiğinde “Maymun Kral” adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 25 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan ses benzerlikleri iki (22 ses benzerliği) ve üç (üç ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleşmiştir. Tablo 3’de görüldüğü gibi Maymun Kral adlı kitapta iki sözcük arasında bir sestem oluşan ekle altı ses benzerliği, beş ve dört sestem oluşan ekle beşer ses benzerliği, iki sestem oluşan ekle üç ses benzerliği, üç sestem oluşan ekle iki ses benzerliği ve son olarak yedi ve altı sestem oluşan ekle birer ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 3 incelendiğinde; Maymun Kral adlı kitapta üç sestem oluşan ekle iki ses benzerliği bulunmaktadır.

Tablo 3 İncelendiğinde “-a” hecesi ile oluşan üç ses benzerliği ve “-e” ve “-dan” heceleri ile oluşan ikişer ses benzerliği bulunmaktadır. Bu heceler dışındaki hecelere birer ses benzerliği bulunduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnek olarak;

“Karar verdi biraz gölde yüzmeye.

Azıcık ferahlayıp serinlemeye.

Bu da yetmedi.

Belki ilginç bir şey bulurum diye.

Başladı ormanda gezinmeye.

Bu da ne?” ifadelerinde geçen “yüzmeye”, “serinlemeye” ve “gezinmeye” sözcükleri arasında “-meye” hecesiyle oluşturulan ses benzerlikleri gösterilebilir.

Babamın Battaniyesi Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 4. *Babamın Battaniyesi Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcük Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı		
giriyoruz	miyavlıyoruz	yoruz	5		
gelecek	inecek	ecek	4		
gözlerinde	peşinde	inde	4		
cepleri	kurabiyeleri	leri	4		
anda	altında	nda	3		
kaptırdık	heyecanlandık	dık	3		
onları	kafadarı	arı	3		
maceraya	brandaya	aya	3		
ayran	sofradan	an	2		
niye	battaniyeye	diye	2		
alnını	zamanı	nı	2		
aşağıya	olmuşuz ya	brandaya	ya	2	
koyuna	altına	na	2		
ağaçla	oraya	yoksa	a	1	
numara	sarma	a	1		
kahkahaya	yaşarınca	a	1		
oyuna	sala	a	1		
korsana	salımıza	etrafımızda	a	1	
uzaklara	kacamağına	a	1		
salıncağa	babamla	hoplata	a	1	
sıra	hoplatmasalar da	yana	sallamaksa	a	1

ağaçta	ulaşmaya	a	1
sonunda	atlamaya	a	1
yaşa	aklında	a	1
sürprizi	hepsini	i	1
birileri	içli	i	1
iştahı	korsancık mı	ı	1

Tablo 4 incelendiğinde Babamın Battaniyesi adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 27 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan ses benzerlikleri ikişer (21 ses benzerliği), üçer (beş ses benzerliği) ve dörder (bir ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleştirilmiştir. Babamın Battaniyesi adlı kitapta ikişer sözcük arasında bir sestem oluşan heceler ile 10 ses benzerliği, iki sestem oluşan hecelerle üç ses benzerliği, üç sestem oluşan ekle dört ses benzerliği, dört sestem oluşan ekle üç ses benzerliği ve son olarak beş sestem oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Babamın Battaniyesi adlı kitapta üç sözcükle bir sesle oluşan ekle üç ses benzerliği, iki sesle oluşan ekle iki ses benzerliği bulunmaktayken; dört sözcükle bir sesle oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır.

Tablo 4 incelediğinde “-a” hecesiyle oluşan 11 ses benzerliği ve “-i” hecesiyle oluşan iki ses benzerliği bulunmaktadır. Bu heceler dışındaki hecelerle birer ses benzerliği bulunduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnek olarak;

“Hemen iniyoruz aşağıya.

İtfaiyeci olmuşuz ya.

Battaniyemiz dönüşüyor,

kurtarıcı bir brandaya.” ifadelerinde geçen “aşağıya”, “olmuşuz ya” ve “brandaya” sözcükleri arasında “-ya” hecesi ile oluşturulan ses benzerlikleri gösterilebilir.

Üç Kedi Bir Dilek Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 5. *Üç Kedi Bir Dilek Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcükl Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı
izlemekte	beklemekte	lemekte	7
diyorlar	vazgeçiremiyorlar	yorlar	6
düşünüyorlar	bakıyorlar	yorlar	6
tutuşuyorlar	fısıldıyorlar	yorlar	6

Esemen

hissediyor	diyor		diyor	5	
bozulmasın	ayrılmasın		masın	5	
kolay	olay		olay	4	
ediyor	seviyor		iyor	4	
temizleniyor	gizliyor		iyor	4	
tutuluyor	katılmıyor	uyumuyor	bekliyor	yor	3
uzanmışlar	ediyorlar		lar	3	
beri	gözleri		eri	3	
bulanmış	gizlenmiş		miş/miş	3	
ensesinden	endişeden		den	3	
heyecanlanıyor	açıyor	dalıyor	yor	3	
yarıyor	parlıyor	seçilmiyor	yor	3	
diyor	sarıyor	doluyor	yor	3	
parlıyor	söylüyor		yor	3	
onu	sonu		nu	2	
karanlıkta	yolunda		ta/da	2	
bilmişleri	diyor ki	dileği	i	1	
endişeli	seni		i	1	
neydi ki	dileği		i	1	
zamanı	kapamalı		ı	1	
gece	gökyüzünde		e	1	

Tablo 5 incelendiğinde Üç Kedi Bir Dilek adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 25 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan ses benzerlikleri ikişer (21 ses benzerliği), üçer (dört ses benzerliği) ve dörder (bir ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleşmiştir. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitapta ikişer sözcük arasında bir sestem oluşan heceler ile dört ses benzerliği, iki sestem oluşan hecelerle iki ses benzerliği, üç sestem oluşan ekle beş ses benzerliği ve son olarak dört sestem oluşan ekle üç ses benzerliği bulunmaktadır. Üç Kedi Bir Dilek adlı kitapta üç sözcükle bir sesle oluşan ekle bir ses benzerliği, üç sesle oluşan ekle üç ses benzerliği bulunmaktayken; dört sözcükle üç sesle oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 5 incelendiğinde “-yor” hecesiyle oluşan beş ses benzerliği, “-i” ve “-yorlar” heceleriyle oluşan üç ses benzerliği ve “-iyor” hecesiyle oluşan iki ses benzerliği

bulunmaktadır. Tablo 5’te belirtilen bu heceler dışındaki diğer hecelerle birer ses benzerliği olduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnek olarak;

“Piti hâlâ gökyüzünü **izlemekte**.

Pati ve Pus ise doğru zamanı **beklemekte...**” ifadeleri verilebilir. İfadelerde görüldüğü gibi yedi sestenden oluşan “-lemekte” hecesiyle “izlemekte” ve “beklemekte” sözcükleri arasında ses benzerliği bulunmaktadır.

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 6. *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri*

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcük Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı
yemekten	kötülemekten	emekten	7
asacağım	uyuyacağım	acağım	6
koluna	yoluna	oluna	5
doğrusu	sorusu	rusu	4
bakalım	atalım	alım	4
acıktın	uzattın	tın	3
acıktım	uzattım	tım	3
gölgesi	böylesi	esi	3
gölgesi	böylesi	esi	3
boynuna	ormana	na	2
yavrusuna	kucağına	na	2
	kulağına		
büyükanne	şömine	ne	2
büyükanne	şömine	ne	2
merakla	cevapla	la	2
Şuraya	soruya	ya	2
annesini	ikincisi	si	2

ucunda	yanımda	karnımd a	da	2
heyecanla	soruya	Koluna yoluma ona çalılara	a	1
okuyunca	anda		a	1
gururla	dolaşmaya		a	1
makarna	yarma		a	1
kalma	pizza		a	1
içeriye	yere		e	1

Tablo 6 incelendiğinde Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 23 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan ses benzerlikleri ikişer (20 ses benzerliği), üçer (iki ses benzerliği) ve altışar (bir ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleştirilmiştir. Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan adlı kitapta ikişer sözcük arasında; iki sestem oluşan heceler ile yedi ses benzerliği, bir sestem oluşan ekle beş ses benzerliği, üç sestem oluşan ekle dört ses benzerliği, dört sestem oluşan ekle iki ses benzerliği ve son olarak beş, altı ve yedi sestem oluşan hecelerle birer ses benzerliği bulunmaktadır. Ayrıca kitapta üç sözcükle iki sesle oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktayken altı sözcükle bir sestem oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 6 incelendiğinde “-a” hecesiyle oluşan beş ses benzerliği, “-ne”, “-na” ve “-esi” heceleriyle ikişer ses benzerliği bulunmaktadır.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliğine örnek olarak;

“Aferin’ dedi annesi.

Şimdi soruların ikincisi.

Diyelim ki çok üşüdüün ve açıktın.

Bir kulübe bulup başını içeri uzattın.

Baktın yatakta hasta bir büyükanne.

Yanımda da alev alev yanan bir şömine...” ifadeleri verilebilir. İfadelerde görüldüğü gibi üç sestem oluşan “-tın” hecesiyle “açıktın”, “uzattın” sözcükleri (iki sözcük) arasında, iki sestem oluşan; “-si” hecesiyle “annesi” ve “ikincisi” sözcükleri (iki sözcük) arasında ve son olarak “-ne” hecesiyle “büyükanne” ve “şömine” sözcükleri (iki sözcük) arasında ses benzerliği bulunmaktadır.

Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 7. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerliği

Sözcükler		Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcük Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı
soyunmasına	çıkarmasına	masına	6

bıkmıştı	usanmıştı	mıştı	5
kurmuştu	koymuştu	muştu	5
kurtarsaydı	yapsaydı	saydı	5
mutluydu	borçluydu	luydu	5
işimiz	dişlerimiz	imiz	4
servisine	binmesine	sine	4
çatlamaya	çıkarmaya	maya	4
dönmeye	söylemeye	meye	4
ilişlemek	giyinmek	mek	3
giyinmek	geçirmek	mek	3
eldiven	serüven	ven	3
özelsin	güzelsin	zelsin	3
tavanı	zamanı	anı	3
değildi	bilirdi	di	2
değildi	üzereydi	di	2
büyüyünce	güçlenince	ce	2
koynuna	yardımlarına	na	2
dışarıya	yumurta	a	1
zıplamaya	omuzlarına	a	1
tanrı'ya	yılanbalığına	a	1
yatağında	kulağına	a	1
giyisilere	geçirmeye	e	1

Tablo 7 incelendiğinde “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 23 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan sözcüklerin sonundaki 23 ses benzerliğinin ikişer sözcük arasında gerçekleştiği görülmektedir. Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor adlı kitapta ikişer sözcük arasında bir ve üç sestem oluşan hece ile beşer ses benzerliği, dört ve iki sestem oluşan heceler ile dörder ses benzerliği ve son olarak altı sestem oluşan hece ile bir ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 7 incelendiğinde “-a” hecesi ile oluşan dört ses benzerliğinin ve “-di” ve “-mek” heceleri ile oluşan ikişer ses benzerliğinin olduğu görülmektedir.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliğine örnek olarak;

“Aslında yaz günleri pek zor değildi.
Ancak bu soğuk günleri Nino iyi bilirdi.
Sekiz delikli mont, şapka ve sekiz eldiven.
Her kış günü bitmeyen bir serüven.” ifadeleri gösterilebilir. İfadelerde görüldüğü gibi iki sestem oluşan “-di” hecesiyle “değildi” ve “bilirdi” sözcükleri arasında ve üç sestem oluşan “-ven” hecesiyle “eldiven” ve “serüven” sözcükleri arasında ses benzerliği bulunmaktadır.

Annemin Çantası Adlı Kitaba Yönelik Bulgular

Tablo 8. Annemin Çantası Adlı Kitapta Yer Alan Sözcük Sonu Ses Benzerlikleri

Sözcük	Sözcük	Sözcük	Sözcük Sonundaki Ses Benzerliği	Sözcük Sonlarındaki Benzer Ses Sayısı
çarpmışım	aşmışım		-mışım	5
yapıyoruz	gururlanıyoruz		-yoruz	5
kalmışız	heyecanlanmışız		-mişiz	5
giriyor	eriyor		-riyor	5
ortası	çantası		-tası	4
giyisileri	gerekenleri		-leri	4
alalım	dolaşalım	doyuralım	-alım	4
inanmamız	çantamız		-amız	4
karnımız	damağımız		-mız	3
kapıldım	sandım	anladım	-dım	3
derken	hemen	ben	-en	2
bandı	uzmanı		-ı	1
zamanı	kitabı		-ı	1
Çantayı	yanlarını		-ı	1
kedi	besbelli	miniği	-i	1
Yelkeni	kendimizi		-i	1
çanta	yaşa		-a	1

Tablo 8 incelendiğinde “Annemin Çantası” adlı kitapta yer alan sözcüklerin sonlarında 17 ses benzerliğinin var olduğu görülmektedir. Kitap içerisinde yer alan ses benzerlikleri ikişer

(13 ses benzerliği) ve üçer (dört ses benzerliği) sözcük arasında gerçekleşmiştir. Annemin Çantası adlı kitapta ikişer sözcük arasında; bir sestem oluşan heceler ile beş ses benzerliği, beş sestem oluşan ekle oluşan dört ses benzerliği, dört sestem oluşan ekle üç ses benzerliği ve üç sestem oluşan ekle bir ses benzerliği bulunmaktadır. Ayrıca kitapta üç sözcük arasında bir, iki, üç ve dört sesle oluşan hecelerle birer ses benzerliği bulunmaktadır. Tablo 8 incelendiğinde “-i” hecesiyle oluşan üç ses benzerliği ve “-i” hecesiyle oluşan iki ses benzerliği bulunmaktadır.

Kitapta yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerliklerine örnek olarak;

“Bugün bir hayale kapıldım

Nedense çantamızı süper sandım.

Sonunda gerçeği anladım,

Aslında süper olan çanta değil...

Her şeyi akıl eden

Benim biricik annem.” ifadelerinde geçen “kapıldım”, “sandım” ve “anladım” sözcükleri arasında üç sestem oluşan “-dım” hecesiyle oluşturulan ses benzerlikleri gösterilebilir.

Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin okuma becerisini kazanmalarına olumlu etki eden ve erken okuryazarlık becerisi olan ses bilgisel farkındalığın; öğrencilerde okul öncesi döneminde ve ilkökul birinci sınıf döneminde gelişmesi önemli görülmektedir (Gökkuş ve Akyol, 2020). İçerisindeki sözcüklerin sonlarında ses benzerliği olan resimli çocuk kitapları, öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacak önemli materyallerden biridir (Flett ve Conderman, 2002). Öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacağı düşünülen ses benzerliği olan sözcüklerin Sara ŞAHİNKANAT’ın sekiz resimli çocuk kitabı içerisinde nasıl yer aldığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonucunda:

“Mevsimplere Güzelleme” adlı kitapta 49, “Üç Kedi Bir Canavar” adlı kitapta 28, “Maymun Kral” ve “Babamın Battaniyesi” adlı kitaplarda 27, “Üç Kedi Bir Dilek” adlı kitapta 25, “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kız’dan” ve “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” adlı kitaplarda 23, ve son olarak “Annemin Çantası” adlı kitapta 17, ses benzerliğinin (sözcük sonlarında) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda incelenen sekiz resimli çocuk kitabı içerisindeki sözcük sonlarında, öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerilerini geliştirebilmek için, yeterli sayıda ses benzerliğinin olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın dokümanını oluşturan “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” resimli çocuk kitabında bulunan sözcüklerin sonundaki ses benzerliklerinin tamamı, 23 ses benzerliği, iki sözcük arasında gerçekleşmiştir. “Mevsimplere Güzelleme”, “Üç Kedi Bir Canavar”, “Annemin Çantası” ve “Maymun Kral” resimli çocuk kitaplarında yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerlikleri ikişer ve üçer sözcük arasında gerçekleşmiştir. “Babamın Battaniyesi” ve “Üç Kedi Bir Dilek” adlı resimli çocuk kitaplarında yer alan sözcüklerin sonlarındaki ses benzerlikleri ise ikişer, üçer ve dörder sözcük arasında gerçekleşmiştir.

“Mevsimplere Güzelleme”, “Üç Kedi Bir Canavar”, “Maymun Kral”, “Üç Kedi Bir Dilek” adlı resimli çocuk kitaplarında yer alan sözcüklerin sonundaki benzer ekler bir, iki, üç, dört, beş, altı ve yedi sestem oluşmaktadır. “Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor” adlı resimli çocuk kitabında yer alan sözcüklerin sonundaki benzer ekler bir, iki, üç, dört, beş ve altı sestem oluşmaktadır. “Annemin Çantası” ve “Babamın Battaniyesi” adlı resimli çocuk kitaplarında yer alan sözcüklerin sonundaki benzer ekler bir, iki, üç, dört ve beş sestem oluşmaktadır. Görüldüğü

gibi incelenen resimli çocuk kitaplarında en fazla yedi ses benzerliği ve en az bir ses benzerliğibulunmaktadır.

İncelenen resimli çocuk kitapları içerisindeki sözcüklerin sonlarında aynı seslerle oluşturulan ses benzerlikleri de bulunmaktadır. İncelenen sekiz resimli çocuk kitaplarından “Üç Kedi Bir Dilek” adlı resimli çocuk kitabı hariç, yedi resimli çocuk kitabında yer alan sözcüklerin sonunda “a” sesi ile oluşturulan ses benzerliği bulunmaktadır. “Üç Kedi Bir Canavar” (dört ses benzerliği), “Üç Kedi Bir Dilek” (üç ses benzerliği), “Babamın Battaniyesi” (iki ses benzerliği), “Mevsimplere Güzelleme” (bir ses benzerliği) ve “Annemin Çantası” (bir ses benzerliği) adlı resimli çocuk kitaplarında “i” sesi ile oluşan ses benzerliği olayları bulunmaktadır.

Öğrencilerin, okuma öğrenme çalışmalarına başlamadan önce ses benzerliği farkındalığına sahip olması okuma öğrenmelerine doğrudan ya da dolaylı olarak olumlu etki etmektedir (Gökkuş ve Akyol, 2020). Bireyler, dinleme ve konuşma öğrenme alanlarıyla ilgili temel becerileri, okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki temel becerilerinden önce kazanmaktadırlar (Akyol, 2006). Okuma ve yazma becerisine sahip olmayan okul öncesi öğrencilerinin, dinleme ve konuşma becerilerine sahip olduğu düşünülürse, öğretmenlerinin veya bir yetişkinin okuduğu ses benzerlikleri olan resimli çocuk kitaplarını dinlemeleri, bu öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacaktır. Nitekim, Dinler (2018) ve Erdoğan (2009) yapmış oldukları araştırmalar sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının uyaklı şiirler ve uyaklı şarkılar ile karşılaşmalarının, öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağı önerisinde bulunmaktadır. Bir başka araştırma olan Turan ve Akoğlu'nun (2011) yapmış oldukları araştırmada ses bilgisel farkındalık becerilerinden olan uyak farkındalığına sahip öğrencilerin daha kolay okuma yazma öğrendiği sonucuna varılmıştır. Görüldüğü gibi yapılan araştırmalarda çocukların uyaklı sözcüklerle karşılaşmalarının ses bilgisel farkındalık becerilerini kazanmalarına katkı sağladığı ifade edilmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın dokümanını oluşturan resimli çocuk kitaplarının içeriğinde yeterli sayıda ses benzerliği bulunduğu sonucu düşünülürse bu resimli çocuk kitaplarının öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerisi kazanmalarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Kartal ve Güner (2017) 2013 okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabı içerisinde öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerilerini geliştirmeye yönelik kazanım olduğu fakat etkinlik olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan hareketle, okul öncesi etkinlik kitabında ses bilgisel farkındalık becerisini kazandırmaya yönelik etkinliklerin olmadığı düşünüldüğünde, okul öncesi öğrencilerinin ses bilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine katkı sağlayacak resimli çocuk kitaplarını dinlemelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu önem doğrultusunda incelenen sekiz resimli çocuk kitabının öğrencilerin ses bilgisel farkındalık becerilerini kazanmalarına katkı sağlayacak önemli bir materyal olarak kullanılabilceği düşünülmektedir.

Genel olarak araştırmanın dokümanını oluşturan resimli çocuk kitapları içerisinde yer alan sözcüklerin sonlarında benzer seslerin olduğu ve bu durumun incelenen resimli çocuk kitaplarına şiirsel bir dil özelliği kattığı görülmektedir. Sözcük sonlarındaki benzer seslerin öğrencilerin uyak farkındalığı kazanmalarına da olumlu katkı yapacağı düşünülmektedir. Sözcüklerin sonlarındaki benzer seslerin çocukların ses bilgisel farkındalığını artırabileceğini bu doğrultuda okuma öğrenme süreçlerinin olumlu etkileeneceği öngörülmektedir.

Araştırmanın sonucu doğrultusunda ise şu öneride bulunulabilir: Okulöncesi öğretmenlerinin ve okulöncesi yaş seviyesi ebeveynlerinin incelenen kitapları çocuklarına okuyarak çocuklarının sesbilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağlayabilirler.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Anthony, J. L. & Francis, D. J. (2005). Development of phonological awareness. *Current Directions in Psychological Science*, 14 (5), 255-259.
- Bayraktar, V. (2020). Anasınıfına devam eden çocukların fonolojik farkındalığı, yazı farkındalığı, matematik becerileri ve fen becerileri arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55 (1), 351-367.
- Beauchat, K. A., Blamey, K. L. ve Walpole, S. (2009). Building preschool children's language and literacy one storybook at a time. *Reading Teacher*, 63(1), 26-39.
- Denton, C. A., Hasbrouck, J. E., Weaver, L. R. ve Riccio, C. A. (2000). What do we know about phonological awareness in spanish?. *Reading Psychology*, 21, 335– 352.
- Dinler, H. (2018). *Şiir odaklı destekleyici eğitim programının okul öncesi dönemi çocuklarının fonolojik farkındalıklarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Erdoğan, Ö. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerileri ile okuma ve yazma becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara
- Flett, A. & Conderman G. (2002). Promote phonemic awareness. *Intervention in School and Clinic*, 37 (4), 242-245.
- Goswami, U., ve Bryant, P. (1990). *Phonological skills and learning to read*, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Goswami, U. ve East, M. (2000). Rhyme and analogy in beginning reading: conceptual and methodological issues. *Applied Psycholinguistics*, 21(1), 63-93.
- Gökkuş, İ. ve Akyok, H. (2020). Sesbilgisel farkındalık programının birinci sınıf öğrencilerinin sesbilgisel farkındalık becerilerinin gelişimine etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9 (1), 308-331.
- Güldenoğlu, B., Kargın, T. ve Ergül C. (2016). Sesbilgisel farkındalık becerilerinin okuma ve okuduğunu anlama üzerindeki etkisi: boylamsal bir çalışma. *İlköğretim Online*, 15 (1), 251-272.
- Hempenstall, K. (2003). Phonemic Awareness: What Does It Mean? [Online]: <http://www.ednews.org/articles/523/1/Phonemic-awareness-Whadoesitmean/Page1.html> adresinden 15 Şubat 2020 tarihinde indirilmiştir.
- Kartal, H. ve Güner, F. (2014). Okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabındaki etkinliklerin ses bilgisel farkındalığı açısından incelenmesi. *Anadili Eğitim Dergisi*, 5(1), 14-30.

- M.E.B (2019). İlkokul Türkçe Öğretim Programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> adresinden 05 Şubat 2020 tarihinde indirilmiştir.
- M.E.B. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.Pdf> (Erişim Tarihi: 01.06.2020).
- Özcan, A. O. ve Özcan, A. F. (2014). Türk çocuklarının ses gelişim özellikleri ve ilk okuma yazma öğrenme. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 67-86.
- Parpucu, N. (2016). *Seslerin renkli dünyası programının okul öncesi çocuklarının fonolojik farkındalık becerileri üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Pullen, P. C. ve Justice, L. M. (2003). Enhancing phonological awareness, print awareness and oral language skills in preschool children. *Intervention in School and Clinic*, 39, 2, 87-98.
- Soğancı, S. (2017). *Ses bilgisel farkındalık becerilerinin sözcük okuma becerisi ile ilişkisinin incelenmesi: boylamsal bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Torgesen, J. K., Morgan, S. T. ve Davis, C. (1992). Effects of two types of phonological awareness training on word learning in kindergarten children. *Journal of Educational Psychology*, 84, 364-370.
- Torgesen, J. K., Morgan, S. T. & Davis, C. (1992). Effects of two types of phonological awareness training on word learning in kindergarten children. *Journal of Educational Psychology*, 84, 364-370.
- Turan, F. ve Akoğlu, G. (2014). Okul öncesi dönemde ev okuryazarlık ortamı ve fonolojik farkındalık becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 153-166.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yücel, D. (2009). *Sesbilgisel farkındalık (fonolojik farkındalık) eğitiminin okuma sorunu olan çocuklar üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.